

- 3) että kaivospiiritoimituksen korvauspäätökset kumotaan siltä osin kuin ne koskevat korvattavien puutavaralajien yksikköhintoja ja että puuston arvon laskennassa käytettävät puutavaralajien yksikköhinnat lasketaan 7-10 vuoden pitkäaikaisia keskiarvohintoja käyttäen ja vuosina 2006 ja 2007 vallinneen hintatason painotusta vähentäen jäljempänä esitetyn mukaisesti.

PERUSTELUT

I. Vaatimus arvonalennuskorvausten kumoamisesta

Ennakoitavuuden, laadun ja laajuuden selvittämisen sekä todennäköisyyden vaatimukset

Immissiohaittojen korvaaminen ennen toiminnan aloittamista ja haittojen ilmenemistä edellyttää, että ne ovat riittävällä tarkkuudella ennakoitavissa ja niiden laatu ja laajuus määriteltävissä ja että niiden ilmeneminen on todennäköistä (jäljempänä yhdessä "korvattavuuskriteerit"). Mikäli näin ei ole, ei korvausta voida määrätä kaivoslain 36 §:n perusteella, vaan korvausta on näiden edellyttämättömien vahinkojen osalta haettava lain 46 §:n mukaisesti vahingon ilmettyä, kuten Partek Nordkalk Oyj:n tapauksessa 2001 (Mikkelin maa- ja metsätalouden päätös, Dnro 00/062).

Kaivostoiminnan aiheuttamat mahdolliset immissiohaittatyypit voidaan yleensä luetella jo ennen korvattavuuskriteerien selviämistä: sellaisia ovat melu, pöly, värinä sekä maisemahaitta. Toisin on kuitenkin asian laita korvattavuuskriteerien osalta.

Nyt valituksen kohteena olevan kaivospiiritoimituksen arvonalennuskorvauksia koskevia päätöksiä ja niiden perusteluja lukiessaan valittajalle on jäänyt käsitys, että korvattavuuskriteerien täyttyminen sekä korvausmäärät on määritelty löyhästi toiminnanharjoittajan laatiman YVA-selvityksen (liite 1) perusteella ja toiminnanharjoittajalle 29.3.2007 myönnetyn ympäristö- ja vesitalousluvan lupaehdot ja suojelumääräykset (liite 2) sivuuttaen. Toisaalta pöly-, melu- ja värinähaittojen osalta kaivospiiritoimituksen korvauspäätökset näyttävät sivuuttavan myös YVA-selvityksen maininnat niiden epätodennäköisyydestä ja vähäisyydestä. Edellä mainitut lähtökohdat antavat korvausta

koskevalle päätöksenteolle täysin virhteellisen pohjan. YVA-selvityksen luonteeseen kuuluu se, että toiminnan aiheuttamia ympäristövaikutuksia analysoidaan kaikki tulevan ympäristöluvun lupa- ja päästöehdot sivuuttaen oletuksella, että mihinkään ympäristöä ja sen asukkaita suojeleviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty eikä ryhdytä. Tästä huolimatta YVA-selvitys on päätynyt siihen, ettei erityisiä immisiohaittoja toiminnanharjoittajan suunnitteleman kaivostoiminnan johdosta ole odotettavissa. Lisäksi kuten toiminnanharjoittajan ympäristö- ja vesitalousluvasta ilmenee, kaikille edellä mainituille immisioille on vielä asetettu sallitut enimmäismäärät, joita noudattaessaan toiminnanharjoittaja ei aiheuta haitan- tai vahingonkorvausvelvollisuuden synnyttävää immisiota. On näin ollen myös selvää, että puheena olevien immisioityppien korvattavuuskriteerit eivät tässä vaiheessa voi täytyä sen enempää ennakoitavuuden, haitan laadun ja laajuuden selvittämisen kuin ilmenemistodennäköisyydenkään osalta.

Sietämisevelvollisuuden vaikutus

Edellä mainitun lisäksi huomioon on myös otettava niin kutsutun yleisen sietämisevelvollisuuden vaikutus. Ympäristövahinkolain 4 §:n mukaan toiminnasta aiheutuneita ympäristövahinkoja ei korvata, mikäli häirinnän sietämistä on pidettävä kohtuullisena. Tämän lisäksi aiheutetun (esine-)vahingon tulee olla vähäistä suurempaa.

Kaivostoiminta vaatii ympäristöviranomaisen luvan, jossa on tarkoin määritelty rajat eri immisioille. Immisiorajat on määritelty valtakunnallisten suositusten mukaisesti ja ne asettavat toiminnasta aiheutuvan häirinnän enimmäismäärän. Valtakunnalliset suositukset osoittavat yleisen häirinnän sietövelvollisuuden (esim. Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 29.10.1992/993). Tämän lisäksi tulee ottaa huomioon myös se, että kyseinen immisioraja on ns. häirintämaksimi, eikä tällaiset häiriöt ole toiminnassa tavallisia tai pikäkestoisia. Todettakoon vielä, että nykyiset kaivostoimintaa koskevat suojelumääräykset ovat siinä määrin tiukat, että niiden noudattaminen käytännössä estää ihmisiin kohdistuvien terveysvaikutusten syntyminen.

Valittaja katsoo, että mahdolliset häiriöt ovat lupaehtojen ja näin ollen valtakunnallisten suositusten mukaisia eivätkä ne kuulu siten lainkaan sietökynnyksen määrittelymään sisälle, sillä lupaehtojen mukaan toimittaessa mitään "siedettävää" häiriötä ei aiheudu.

Mikäli toiminnasta jostain syystä ajoitain aiheutusi ohjearvoja suurempaa haittaa, on haitan sietämisen katsottava olevan kohtuullista sen harvinaisuuden ja vähäisyyden vuoksi. Näin ollen toiminnan aiheuttamat häiriöt ovat niin vähäisiä, ettei niiden voida katsoa aiheuttavan naapurikiinteistöille vähäistä suurempaa vahinkoa.

Sietämiskykyksen arvioinnissa on lisäksi otettava huomioon Kainuun 3. seutukaava vuodelta 1991. Mainutussa seutukaavassa kaivospiirin alue on osoitettu turvetuotanto- ja kaivosalueeksi, jonka johdosta sietökykykyksen taso tulee korottaa niiden osalta, jotka ovat hankkinet kiinteistön alueelta tai ryhtyneet kiinteistön arvoa nostaviin toimenpiteisiin kaavan vahvistamisen jälkeen tietoisena alueen maankäytön suunnitelmista.

Korvauspäätösten tarkastelu immisioyppettään

Seuraavassa tarkastellaan erikseen yllä mainituille immisiotyypeille kaivospiiriomituksessa määrättyjä korvauksia sekä eri immisoiden ilmenemistä ja ilmenemisen todennäköisyyttä toiminnanharjoittajan kaivospiirissä ja sen läheisyydessä YVA-selvityksen sekä toiminnanharjoittajalle myönnetyn ympäristö- ja vesitalousluvan ehtojen valossa.

Pölv:

YVA-selvityksen mukaan haitat kaivospiirialueen ulkopuolella ovat epätodennäköisiä. Koska kaivospiirin alue on laaja ja pölypartikkelien ominaispaine suuri, ja koska pölypäästön lähteet sijaisevat pääasiassa sen ydinalueilla, kulkeutuu pölyä kaivospiirin ulkopuolelle erittäin vähän. Yli yhden kilometrin etäisyydelle pölyä arvioidaan voivan kulkeutua vain erittäin poikkeuksellisten tuulolosuhteiden vallitessa, kuten kovalla myrskyllä. Siinäkin tapauksessa, että pölyä mahdollisesti kulkeutuisi alueen ulkopuolelle, pölypitoisuus alittaa häiritökohteissa Valtioneuvoston asetuksessa ilmanlaadusta (9.8.2001/711) määrätyt raja-arvot. (liite 1, s.129)

Ympäristölupaviranomainen on antamassaan ympäristö- ja vesitalousluvassa velvoittanut toiminnanharjoittajan noudattamaan lain mukaisia raja-arvoja. Tämän lisäksi toiminnassa käytettävissä laitteita varustetaan pölynkeräimillä, ja muun muassa murkausasemat sijoitetaan sisätiloihin, jossa murkauksesta muodostuva pöly kerätään kohdepoistoin (liite 2, s.140).

Tieliikenteen lähikinteistölle nostama väliaikainen pölyhaitta poistuu, kun sekä tien nr. 8714 (Lahnasjärventie) alkupää ja kaivospiirissä sijaitseva osa että kaivoksen pääasiallinen kulkureitti, Kuusilammen yksityisite kaivospiirin eteläosassa asfaltoidaan.

Korvauspäätöksessä on pölyhaitoista määrätty korvauksia kaavamaisesti sen mukaan, millä etäisyydellä kiinteistö sijaitsee sivukivialueesta ottamatta huomioon YVA-selvityksessä esitetyjä pöly-ilmiosuhteiden esiintymisodennäköisyyksiä ja ympäristö- ja vesitalousluvan ehtoja siitä, että pölyymission on joka tapauksessa alettava lain mukaiset raja-arvot.

Melu:

Pääsääntöisesti kaivospiirin alueen ulkopuolella ei ole havaittavissa rakentamisen aiheuttamia äänitasojen oleellisia muutoksia (liite 1, s. 231). Tuotannon ollessa käynnissä häiriintyvien alueiden laajuus suppenee ja keskittyy lähinnä louhosten ympärille sekä metallien tuotantolaitoksen alueelle, eikä äänitasoissa tapahtuvat muutokset tällöinkään ulotu kaivospiirialueen ulkopuolelle. Huomioitavaa on myös se, että sivukivialueet leikkaavat äänitasoja mm. Hakosenjärven suuntaan (liite 1, s. 232). Toiminnanharjoittajan kaivostoinnin käyttöön ollaan parhaillaan rakentamassa rautateitä, joka valmistuu loppukesästä 2009, eli alle vuoden kuluttua kaivoksen tuotantotoiminnan käynnistämisestä. Rautatie tulee vähentämään tieliikenteen aiheuttamaa melua olennaisesti, ja tieliikennemelun aiheuttaakin mainitusta heikestä eteenpäin lähes pelkäästään työmatka-ajoihin käytettävät henkilöautot, jonka aiheuttamaa melua on pidettävä tavanomaisena ja vähäisenä.

On otettava myös huomioon, että ympäristöluvan määräysten mukaisesti mitään melua aiheuttavia toimintoja ei tulla sijoittamaan 300 metriä lähemmäksi asuin-kiinteistöjä, eikä tältä suoja-alueelta tulla poistamaan puustoa tai tekemään muita rakentamistoimia, jotka merkittävästi lisäävät päästöjen kulkeutumista pih-alueille (liite 2, s. 138).

On niin ikään huomattava, että esimerkiksi kaivosalueen sivukivikatat ja muut läjitysalueet on lupaehtojen mukaan aina rakennettava melulta suojaavan maavallin takana (liite 2, s. 145). Kaivostoinnista aiheutuva melu ei siten ympäristö- ja

vesitalousluvun ehtojen mukaisesti saa ylittää Valtioneuvoston päätöstä melutason ohjearvoista (29.10.1992/993).

Korvauspäätöksessä melun aiheuttama haitta kiinteistöille on laskettu kaavamaisesti sen etäisyytenä tienhen, louhokseen ja sivukivialueeseen. Tällöin on jäänyt huomioimatta se, että toiminnanharjoittajan toimissa ympäristö- ja vesitalousluvun ehtojen mukaisesti toiminnasta ei aiheudu korvattavaa meluimmisioita. Päätöksessä on viitattu meluimmisioiden todennäköisyyteen vastoin YVA-selvityksen laskelmia ja arvioita niiden epätodennäköisyydestä sekä toiminnanharjoittajan ympäristö- ja vesitalousluvun päästö- ja muut lupamääräykset sivuuttaen.

Tärinä:

Tärinälaskelmien perusteella louhinnasta ei aiheudu vilpityvyyshaittaa kaivosalueen ulkopuolelle, poikkeuksena aivan kaivospuirin rajalla sijaitsevat talot. Tällainenkin haitta voidaan estää räjäytysten oikealla toteutuksella (liite 1, s. 238). Suunnitelmien mukaan räjäytykset tullaan toteuttamaan aikavasteella, jolloin yhdellä kertaa räjähtävä määrä on maksimissaan 200 kg. Tällöin räjäytysten mahdollisesti aiheuttamat tärinäimmisiot rajoittuvat n. yhden kilometrin etäisyydelle louhoksesta. Tutkittua on, että kahdesta kilometristä pidemmälle ei tärinöillä ainakaan ole ihmistä häiritsevää vaikutusta (liite 1, s. 235).

Korvauspäätöksessä on tärinän aiheuttama haitta kiinteistöille laskettu kaavamaisesti sen etäisyytenä louhokseen ulottaen korvausvelvollisuuden piiri huomattavasti kahta kilometriä pidemmälle. Huomioimatta on jäänyt muun muassa se, miten räjäytysten toteutuksella tärinäimmisioihin voidaan vaikuttaa ja miten pitkälle tärinän häiritsevät vaikutukset itseasiassa kulkeutuvat.

Näkemiä/maisemahaitta:

Maisemahaittaa arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota eri tekijöihin arvioitaessa haitan merkittävyyttä. Haitta-arvioinnissa tulee ottaa huomioon rakennetun kohteen etäisyys, varjostus, oleskelun käytettävän pihapiirin sijainti ja sitä ympäröivä puusto sekä haitan suhde päätökselusuuntaan.

Kaivospiiritoimuksen yhteydessä määrätty maisemahaitta-
korvaukset on määritelty verraten kaavamaisesti yleensä
etäisyyden funktiona ja pyrkimällä ennakoita arvioimaan edellä
mainittujen kriteerien täytyminen ja niiden vaikutus kuhunkin
yksittäiseen kiinteistöön. Luotettavimmin maisemahaitan vaikutus
voidaan kuitenkin todeta vasta, kun mahdollisen maisemahaitan
aiheuttava rakennelma on olemassa, jolloin sen merkitys ja
korvattavuuskynnyn ylittyminen voidaan arvioida ja ratkaista
yksittäisten kiinteistöjen osalta erikseen.

Maisemahaitasta määrätty korvaukset tulee sien kumota
ennenaikaisina kaikkien kiinteistöjen osalta lukuun ottamatta
Myllyniemen (58:3), Hakalan (58:5) ja Sorsalan (58:8) tiloja.
Hakalan (58:5) osalta tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että
sivukivikasa tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että
vastakkaisessa suunnassa. Lampilan (58:6) osalta ei
maisemahaitasta tule määrätä korvauksia, koska näistä on sovittu
erikseen toiminnanharjoittajan ja maanomistajan kesken.

Yhteenveto

Toiminnanharjoittaja katsoo, että vaikka varsinaiset mahdolliset
inmissiohaittatyypit ovatkin toiminnan luonteesta johtuen
ennakoitavissa, ovat haitat edellä esitetyn mukaisesti niin
epätodennäköisiä ja vähäisiä, ettei niistä tässä vaiheessa tule edellä
esitettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta määrätä korvauksia.
Inmissiohaittojen ja niiden laadun ja laajuuden toteaminen muilta
osin sillä tarkkuudella, jota haitan- ja vahingonkorvausten
määrääminen edellyttää, ei ennen varsinaisen kaivos toiminnan
aloittamista ole edes mahdollista.

Edellä esitetyn perusteella inmissioiden perusteella
kaivospiiritoimiuksessa määrätty arvonalennuskorvaukset on
kumottava ennenaikaisina ja perusteettomina edellä mainittuihin
poikkeuksiin sekä lukuun ottamatta Harjun (1:35) ja Osmolan
(19:17) tiloille määrättyjä lomarakenus oikeuden odotusarvon
nykyarvon korvauksia. Hakalan (58:5) tilalle maksettavaa
maisemahaittakorvausta on kuitenkin alennettava edellä esitetyn
mukaisesti. Tämän aiheuttamat arvonalennuskorvaukset on
kumottava ennenaikaisina ja perusteettomina muilla kuin
Myllyniemen (58:3), Hakalan (58:5), Lampilan (58:6), Sorsalan
(58:8), Tasalan (67:9) ja Haapamäen (67:10) osalta.

II. Toissijainen vaatimus arvonalennuskorvausten alentamisesta